

Yhdessä kohti rauhaa

Menetelmäopas rauhankasvatukseen

Annukka Toivonen

2026

**Kansan
Sivistysrahasto**

Rauhankoulu
Fredsskolan

Johdanto

Rauha ei synny itsestään – se rakennetaan arjessa, sanoissa, teoissa ja suhteissa toisiin. Rauhankasvatus antaa lapsille ja nuorille välineitä kohdata ristiriitoja rakentavasti, auttaa ymmärtämään moninaisuutta, kehittää tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja vaikuttaa omaan ympäristöönsä myönteisellä tavalla. Se on oppimista rauhanomaisesta yhdessä elämisestä.

Tämä opas on tarkoitettu sinulle, joka työskentelet lasten tai nuorten parissa koulussa, harrastuksissa, nuorisotyössä tai muussa kasvatusympäristössä. Opas tarjoaa tiiviin johdatuksen rauhankasvatuksen lähtökohtiin ja käytännön työkaluihin. Sen tavoitteena on tukea kasvatustyötä, jossa korostuvat rauha, oikeudenmukaisuus, vastuullisuus, vuorovaikutustaidot ja yhteisöllisyys.

Oppaaseen on koottu rauhankasvatuksen keskeisiä periaatteita sekä valikoitu muutamia hyväksi koettuja toiminnallisia ja taidelähtöisiä menetelmiä. Menetelmät ovat helposti sovellettavissa erilaisille ryhmille ja ikätasojille, ja ne kannustavat tutkivaan ja osallistavaan

työskentelyyn. Vaikka harjoitteet on alun perin suunnattu lasten ja nuorten ryhmille, niistä voivat hyötyä myös aikuiset. Niiden kautta voi käsitellä esimerkiksi rauhan ja oikeudenmukaisuuden teemoja, konfliktien rauhanomaista ratkaisua, arjen rauhantekoja, vaikuttamista ja tulevaisuuden toivoa.

Toivon, että opas tukee sinua toteuttamaan rauhankasvatusta omassa työssäsi – askel kerrallaan, omaa ryhmää ja tilannetta kuunnellen.

Tämä julkaisu on oppaan toinen, käyttäjäkokemusten perusteella päivitetty versio. Osa harjoitteista on ollut käytössä Suomen Rauhanliiton Rauhankoulun työpajoissa lasten ja nuorten ryhmissä. Oppaan kirjoittamista on tukenut Kansan Sivistysrahaston myöntämä apuraha. Ruotsinkielinen käännös sekä kuvitus ja taitto on toteutettu Brita Maria Renlundin muistosäätiön tuella vuonna 2026. Oppaan kuvituksesta ja taitosta vastasi Jan Friedrich.

Oppaan kirjoittajasta:

Annukka Toivonen on rauhankasvatukseen ja taidelähtöisiin menetelmiin erikoistunut yhteisöpedagogi (ylempi AMK). Hän on työskennellyt Suomen Rauhanliitossa globaalikasvatuksen asiantuntijana vuodesta 2010 lähtien. Rauhanliitossa Toivonen toteuttaa koulutuksia opetus- ja kasvatustalouden ammattilaisille ja opiskelijoille, kehittää rauhankasvatuksen opetusmateriaaleja, tekee vaikuttamistyötä ja vastaa järjestön globaalikasvatushankkeista ja Rauhankoulu-toiminnasta.

Tämän menetelmäoppaan kirjoittamiseen Toivonen sai vuonna 2025 Kansan Sivistysrahastosta henkilökohtaisen apurahan, jonka turvin oppaan ensimmäinen versio on laadittu.

Sisällysluettelo

<u>Johdanto</u>	<u>2</u>
<u>Rauhankasvatuksen tavoitteista</u>	<u>4</u>
<u>Lämmittelyharjoitteet ja orientaatio rauhankasvatukseen</u>	<u>5</u>
<u>1. Tärkeät asiat elämässä.....</u>	<u>5</u>
<u>2. Miltä elämä näyttää vuonna 2030?.....</u>	<u>6</u>
<u>3. Kävely tilassa ja nopeat patsaat.....</u>	<u>7</u>
<u>4. Osoita jotain.....</u>	<u>8</u>
<u>5. Mitä rauha tarkoittaa sinulle?.....</u>	<u>9</u>
<u>6. Mene kyykkyyyn, jos... -harjoite vaikuttamisen teoista.....</u>	<u>10</u>
<u>Syventäviä harjoitteita rauhankasvatukseen.....</u>	<u>12</u>
<u>7. Neljä nurkkaa -harjoite rauhan teemalla.....</u>	<u>12</u>
<u>8. Rauha kytkeytyy kaikkeen</u>	<u>13</u>
<u>9. Kestävän rauhan ekosysteemi</u>	<u>14</u>
<u>10. Rauhatiimi ja eläinhahmot</u>	<u>15</u>
<u>11. Hahmojen välinen keskustelu</u>	<u>16</u>
<u>12. Konfliktin näyttämö</u>	<u>17</u>
<u>13 A. Vaikutusten virta.....</u>	<u>19</u>
<u>13 B. Aivoriihi vaikuttamisen keinoista.....</u>	<u>21</u>
<u>13 C. Esitykset vaikuttamisen teoista</u>	<u>22</u>
<u>Liitteet.....</u>	<u>24</u>
<u>Liite 1. Vaikutusten virta -kaavio</u>	<u>25</u>
<u>Liite 2. Rauhanhahmokortit</u>	<u>26</u>

Rauhankasvatuksen tavoitteista

Rauhankasvatuksen keskeisenä tavoitteena on edistää yksilöiden ja yhteisöjen kykyä elää sovussa, ratkaista ristiriitoja väkivallattomasti sekä toimia kestävämmän ja oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Sen periaatteisiin kuuluu ihmisoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittaminen, empatiataitojen ja kriittisen ajattelun vahvistaminen sekä kyky tunnistaa ja purkaa ennakkoluuloja ja rakenteellista eriarvoisuutta. Rauhankasvatus korostaa dialogia, osallisuutta ja vastuunottoa, sekä paikallisella että globaalilla tasolla, ja kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestäväan elämäntapaan osana kestäväan rauhan rakentamista.

Perus- ja lukio-opetuksen opetussuunnitelmissa (POPS 2014, LOPS 2021) rauhankasvatus näkyy ennen kaikkea arvopohjassa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Opetussuunnitelmat korostavat ihmisoikeuksien, demokratian, yhdenvertaisuuden ja kestäväan kehityksen merkitystä sekä oppilaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kouluissa rauhankasvatusta voidaan toteuttaa kaikissa oppiaineissa. Rauhankasvatus toteutuu arjessa esimerkiksi vuorovaikutustaitojen, empatian ja ristiriitojen rakentavan käsittelyn harjoitteluna sekä kasvuna vastuulliseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Lämmittelyharjoitteet ja orientaatio rauhankasvatukseen

Rauhankasvatus rakentuu kaikkia kunnioittavalle vuorovaikutukselle, kuuntelemiselle ja toisten näkökulmien huomioimiselle. Näitä taitoja on usein tarpeellista vahvistaa ennen varsinaista teematyöskentelyä erilaisten lämmittely- ja ryhmäyttävien harjoitteiden avulla.

Ennen työskentelyn aloittamista ryhmässä on tärkeää sopia tai muistuttaa turvallisemman tilan periaatteista. Turvallisemman tilan periaatteilla tarkoitetaan ryhmän yhteisiä sääntöjä, jotka tukevat rohkeaa, syrjimätöntä ja kaikki kunnioittavaa yhteistä työskentelyä.

Turvallinen ryhmä ei synny hetkessä, vaan sen vuorovaikutusta tulee kehittää tietoisesti pidemmällä aikavälillä. Ryhmäytyminen on prosessi, jossa tuetaan ryhmän jäsenten keskinäistä tutustumista, vuorovaikutusta, luottamusta ja viihtymistä. Tavoitteena on,

että jokainen voi tuntea olonsa mukavaksi ja turvallisiksi, voi ilmaista mielipiteensä sekä kokeilla ja erehtyä ilman pelkoa. Tämä luo pohjan kannustavalle ja oppimista tukevalle ilmapiirille, jossa voidaan käsitellä rauhankasvatuksen teemoja, kuten ristiriitoja, oikeudenmukaisuutta ja väkivallattomia toimintatapoja.

Toiminnalliset menetelmät ovat hyvä tapa edistää ryhmän keskinäistä tuntemista, vuorovaikutusta ja hyvän ryhmähengen syntymistä. Menetelmien valinnassa on tärkeää huomioida ryhmän koko, ikä ja tilanne – vaihtoehtoja on runsaasti.

Seuraavaksi esitellään muutamia lämmittelyharjoitteita, jotka toimivat samalla myös orientaationa rauhankasvatuksen teemoihin.

1. Tärkeät asiat elämässä

Tavoitteet: Tutustuminen ja ryhmäytyminen, omien arvojen pohtiminen sekä kuuntelemisen harjoittelu.

Ikäsuositus: 10-vuotiaat ja sitä vanhemmat

Kesto: noin 20 minuuttia

Harjoitteen kulku:

Osallistujat muodostavat parit. Toinen parista kertoo vuorollaan kolme asiaa, jotka ovat hänelle tärkeitä. Halutessaan hän voi myös kertoa, miksi nämä asiat ovat merkityksellisiä. Parin toinen osapuoli kuuntelee keskeyttämättä. Kuuntelemisessa pyritään empaattisuuteen ja aktiiviseen kuunteluun – ollaan kiinnostuneita toisen kertomasta.

Ohjaaja huolehtii ajankäytöstä ja antaa merkin, kun on aika vaihtaa rooleja.

Lopuksi kokoonnutaan yhteiseen piiriin. Jokainen esittelee lyhyesti parinsa ja kertoo kolme asiaa, jotka ovat hänen parilleen tärkeitä.

Vinkkejä soveltamiseen:

- Harjoitteen alussa voidaan keskustella yhdessä, millaista on hyvä kuuntelu.
- Vaihtoehtoisesti parin esittely voidaan tehdä harjoitteen lopuksi 4–6 hengen pienryhmissä.

2. Miltä elämä näyttää vuonna 2030?

Tavoitteet: Pohtia, miltä maailma ja oma elämä voisivat näyttää tulevaisuudessa. Henkilökohtaistaa vuosi 2030, johon mennessä tulisi tapahtua positiivisia muutoksia kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiseksi. Herätellä oppijoita ymmärtämään, että kestävän kehityksen tavoitteet koskettavat myös heidän omaa tulevaisuuttaan, ja tehdä näkyväksi niiden välttämättömyys.

Ikäsuositus: 11-vuotiaat ja sitä vanhemmat

Kesto: noin 3–5 minuuttia

Harjoitteen kulku:

Ohjaaja lukee rauhallisella äänellä alla olevan mielikuvaharjoitteen.

”Aloita tämä harjoitus ottamalla mukava asento. Voit sulkea silmäsi tai muuten asettua mukavasti omaan rauhalliseen tilaan.

Pohditaan hetki tulevaisuutta. Riittää, kun pohdit asioita mielessäsi. Kysymyksiin ei tarvitse vastata ääneen, eikä kaikkeen tarvitse olla heti selkeää vastausta. Matkataan vuoteen 2030, siihen on [neljä] vuotta. Mieti ensin, minkä ikäinen olet [neljän] vuoden päästä? Kuvittele myös, miltä oma elämäsi näyttää silloin. Mitä teet, missä asut? Oletko Suomessa vai kenties jossain muussa maassa? Millaisia ihmisiä elämäsi kuuluu?”

(Pidetään lyhyt tauko, jonka aikana asiaa voi miettiä hetken. Ohjaaja jatkaa:)

Seuraavaksi kuvittele, että Suomessa on rauha vuonna 2030. Miltä se näyttää ja tuntuu?

...Miten rauha näkyy siinä, miten ihmiset kohtelevat toisiaan?

(Pidetään lyhyt tauko, jonka aikana asiaa voi miettiä hetken. Ohjaaja jatkaa:)

”[Neljän] vuoden päästä osa teistä saattaa ehkä opiskella, osa käydä töissä. Agenda 2030 tavoitteista on sovittu, jotta meillä ja kaikilla muillakin maailman ihmisillä sekä luonnolla olisi mahdollisuus elää hyvää elämää nyt ja tulevaisuudessa. Jotta kaikki nämä äsken miettimäsi asiat voisivat olla mahdollisia, maailmassa täytyy vielä tehdä kovasti töitä kestävän kehityksen tavoitteiden eteen.”

...Voit nyt avata silmäsi ja palata ajatuksissasi takaisin tähän huoneeseen.”

3. Kävely tilassa ja nopeat patsaat

Tavoitteet: ryhmäytyminen, orientaatio teemaan, harjoitellaan patsaiden tekemistä.

Ikäsuositus: 9-vuotiaat ja sitä vanhemmat.

Kesto: noin 5 minuuttia

Tarvittavat välineet: Avoin tila liikkumiseen.

Harjoitteen kulku:

a) Kävely tilassa: Pyydä osallistujia kävelemään tilassa ristiin rastiin omia reittejä. Käytetään koko tilaa. Tehdään harjoite hiljaisuudessa, ilman puhetta. Ohjeista osallistujia aluksi kävelemään tilassa omaan tahtiinsa ja kiinnittämään huomiota huoneen yksityiskohtiin. – Kävellään ja katsellaan, mitä esineitä, muotoja ja värejä tilassa on.

Hetken päästä pyydä osallistujia joko hidastamaan tai nopeuttamaan kävelyrytmiä riippuen siitä, onko tilanteessa tarvetta rauhoittumiseen vai ryhmän aktivoitumiseen. Ohjeista osallistujat nyt kiinnittämään huomiota tilaan ihmisten välillä. – Millaisia etäisyyksiä ja läheisyyksiä muodostuu, kun kävelemme tilassa?

Jatketaan kävelyä normaalilla kävelyvauhdilla ja nähdään toiset tilassa liikkuvat ihmiset. Keitä ryhmässämme tänään on? Tervehditään vastaantulevia.

Hetken kuluttua pysähdytään paikalleen, nähdään ympärillä olevat ihmiset.

Jatketaan lämmitellen yhteistä kuuntelemista, aloitteen tekemistä ja haetaan ryhmän koherenssia: Kävellään tilassa ja kun yksi pysähtyy, kaikki pysähtyy. Kun yksi lähtee liikkeelle, kaikki lähtee liikkeelle.

b) Nopeat patsaat vaihtuvissa ryhmissä:

Äänimerkistä pyydä osallistujat pysähtymään paikalleen ja muodostamaan lähimpien kanssa 4 hengen ryhmät. Ryhmissä muodostetaan *äänettömästi (ilman puhetta) patsaita*, jotka esittävät "yhteistyötä". Miten voisitte kehollisesti kuvata yhteistyötä - Mitä yhteistyön patsaassa tapahtuu? Miltä yhteistyö näyttää? Millaisia kehon asentoja tai eleitä yhteistyössä voisi olla?

Patsaiden tekoon annetaan aikaa noin 5 sekuntia, jotka ohjaaja laskee ääneen.

Voit valita patsaiden aiheet ikätasoisesti niin, että ne toimivat orientaationa rauhankasvatuksen teemoihin esimerkiksi tasa-arvo, rauha, mukaan ottaminen, auttaminen.

Kunkin ryhmäytymisen välillä osallistujat jatkavat kävelyä, pysähtyvät äänimerkistä ja muodostavat lähimmistä ihmisistä ryhmät, joissa on ohjaajan pyytämä määrä oppilaita (muodostetaan vaihtuvia 3–5 hengen ryhmiä).

Ohjaaja voi sanoittaa ääneen patsaissa näkemiään asioita esimerkiksi näin: "Täällä näyttäisi siltä, että käsien väliin muodostuu yhteistyön moniulotteinen verkosto." "Täällä taas seistään yhteistyön rintamana – ollaan menossa samaan suuntaan." "Tästä patsaasta minulle taas välittyy rauhanomainen, tasavertainen tunnelma." → Patsaita tulkittaessa on suositeltavaa antaa kaikille ryhmille kannustavaa huomiota ja sanoittaa ääneen, että olet ohjaajana tulkitsemassa osallistujien muodostamia patsaita.

4. Osoita jotain...

Tavoitteet: lämmittely, ryhmäytyminen, kevyt orientaatio teemaan.

Ikäsuositus: 9-vuotiaat ja sitä vanhemmat.

Kesto: 3–5 minuuttia

Harjoitteen kulku: Pyydä osallistujia osoittamaan (esim. etusormella) kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyviä asioita. Vaihtoehtoisesti voidaan ohjeistaa, että kosketetaan ohjaajan pyytämiä asioita.

Jotta harjoituksen idea tulee selväksi, voit aloittaa tehtävän harjoittelun sanomalla "Kosketa/ osoita jotain vihreää." ja "Osoita jotain suojelemisen arvoista." Jatka sitten kestävään kehitykseen liittyvillä sanoilla. "Osoita jotain, mikä liittyy kestävään kehitykseen." Jatka esimerkiksi sanoilla: hyvinvointi, rauha, vaikuttaminen.

Vinkki: Ohjaaja voi pyytää jonkin käsitteen kohdalla, että jokainen osallistuja sanoo yhden sanan tai lauseen, joka heille tulee mieleen esimerkiksi sanasta "rauha" – Mitä osallistujat osoittavat? Mitä heille tulee mieleen sanasta "rauha"?

5. Mitä rauha tarkoittaa sinulle?

Tavoitteet: Tutustuminen, kevyt orientaatio teemaan.

Ikäsuositus: yli 9-vuotiaat

Kesto: 3–5 minuuttia
taululla

Tarvittavat välineet: keskustelun kysymykset näkyvillä

Harjoitteen kulku: Pyydä oppilaita muodostamaan pareja. Keskustelkaa parin kanssa:

- Mitä on rauha?
- Mitä rauha tarkoittaa sinulle?
- Miten rauha näkyy lähiympäristössäsi?

Harjoitelkaa kuuntelemista: Vuorotellen toinen puhuu ja toinen kuuntelee. Kuuntelija ei keskeytä toista.

Yhteinen purku. Pohditaan yhdessä:

- Mitä opin toisen näkemyksistä?
- Miten rauha näkyy ja rakentuu meidän ympäristössämme?

Ohjaaja voi purussa nostaa esiin, että rauhaa voidaan kuvailla ja ymmärtää monella eri tavalla. Yleisimpiä tapoja kuvailla rauhaa on:

1. Yksilön sisäisenä rauhana (minä itse)
2. Rauha yhteisöissä ja vuorovaikutuksessa – rauha ryhmässä tai yhteisössä (esimerkiksi koulussa tai harrastuksessa)
3. Yhteiskunnallinen rauha, oikeudenmukainen yhteiskunta – esim. rauha Suomessa
4. Kansainvälinen rauha – rauha valtioiden välillä
5. Rauha ihmisten, maapallon ja kaiken elämän välillä, myös luonnon kanssa.

6. Mene kyykkyy, jos... –harjoite vaikuttamisen teoista

Tavoite: Lämmittely ja orientaatio teemaan. Ymmärtää, että oma jokapäiväinen toimintamme on suoraan kytköksissä kestävän kehityksen tavoitteisiin ja rauhan edistämiseen.

Mitä konkreettista meistä jokainen voi tehdä, vaikka jo tänään kestävän kehityksen tavoitteiden hyväksi omassa arjessa kotona, koulussa, harrastuksissa?

Ikäsuositus: 9-vuotiaat ja sitä vanhemmat

Kesto: 5–10 minuuttia

Tarvittavat välineet: Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteiden kuvakkeet dialla

Harjoitteen kulku: Ohjaaja laittaa näkyviin Agenda 2030 -tavoiteohjelman 17 tavoitetta. Muodostetaan ringi seisten. Ohjaaja sanoo väittämiä. Jos osallistujat ovat samaa mieltä tai joskus tehneet samoin, tekevät he ohjaajan pyytämän liikkeen. Tämän jälkeen ohjaaja sanoo seuraavan väittämän ja liikkeen. Esimerkiksi "Mene kyykkyy jos... / Kurkota kädet ylös, jos... / Tömistele, jos..."

Väittäminä esimerkiksi: *(valitse 4–8 väittämää)*

MENE KYKKYYN JOS...

- Olet kiinnostunut luonnon, eläinten ja kasvien hyvinvoinnista.
- Teet yhteistyötä toisten kanssa, vaikka se ei aina tuntuisi helpolta.
- Pyrit sovittelemaan erimielisyydet ja riitatilanteet puhumalla.
- Yrität olla reilu kaikille – myös ihmisille, joita et tunne kovin hyvin.
- Autat, jos näet, että toisella on vaikeaa tai hän tarvitsee apua.
- Kuuntelet, mitä toisella on sanottavaa, etkä keskeytä heti.
- Yrität ymmärtää, miltä toisesta tuntuu, ja kohtelet muita niin kuin toivoisit itseäsi kohdeltavan.
- Olet osallistunut johonkin kestävästä kehityksestä edistävään kamppanjaan, keräykseen tai tempaukseen. (Esim. Unicef-kävely, Taksvärkki-päivä, nälkätalven keräys)
- Et heitä ruokaa roskiin. Vältät ruokahävikkiä. *(Miksi tämä teko on tärkeä?)*
- Olet talvella laskenut huoneesi lämpötilaa muutamalla asteella. *(Miten tämä liittyy kestäväseen kehitykseen?)*
- Olet miettinyt, mistä käyttämäsi tuotteet ovat peräisin. (Tuotantoketjut, työntekijöiden hyvinvointi ja oikeudet – reilu kauppa, energian kulutus, kuljetukset: onko tavara tuotu kaukaa.) *(Mitä reilu kauppa tarkoittaa?)*
- Olet pohtinut kulutustasi: Harkitset tarvitsetko oikeasti haluamaasi tavaraa. Mietit, voisiko sen lainata ja ostaa vaikka kirpparilta sen sijaan että ostettaisiin uusi.

- Olet joskus korjannut rikkiäisiä vaatteita tai sinulle on ostettu vaatteita kirpparilta.
- Haluat kannustaa muita tekemään tekoja kestävän kehityksen puolesta. (Esim. näytät esimerkkiä, houkuttelet mukaan, kerrot reilun kaupan tuotteista...)
- Olet valmis muuttamaan toimintaasi, jotta luonto ja ihmiset voisivat tulevaisuudessa hyvin.

Ohjaaja avaa vieraita käsitteitä ikätasoisesti ja antaa konkreettisia esimerkkejä arkisista vaikuttamisen keinoista kestävän kehityksen edistämiseksi. Kun harjoite tulee tutuksi, voidaan pyytää myös osallistujia keksimään liikkeitä ja aiheeseen sopivia väittämiä.

Muutaman väittämän kohdalla voidaan kysyä: **"Mihin kestävän kehityksen tavoitteeseen tämä teko liittyy? Miksi teko on tärkeä?"**

Ohjaaja voi kertoa, että yksilön arkisten valintojen ja tekojen merkitys ja vaikutus kasvaa, kun valinnoistaan kertoo muille. Toisten kannustaminen ja mukaan kutsuminen sekä kestävästä kehityksestä toisille kertominen saavat aikaan laajempaa muutosta. Muistetaan yhteistyön voima: suuret muutokset tapahtuvat, kun ihmiset toimivat yhdessä.

Kuva: Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet. Voit ladata kuvakkeet esimerkiksi täältä <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Syventäviä harjoitteita rauhankasvatukseen

7. Neljä nurkkaa rauhan teemalla

Tavoite: Pohtia, missä ympäristöissä ja miten rauha ja osallisuus näkyvät nuorten elämässä.

Ikäsuositus: yli 10-vuotiaat (sanoja ja väittämiä voi muokata ikätason mukaan).

Kesto: 5–15 minuuttia

Tarvittavat välineet: Tilaa liikkumiseen. Paperille kirjoitettuna nurkkien otsikot. Teippiä papereiden kiinnittämiseen.

Valmistelut: merkitse tilaan neljä nurkkaa:

1. Koulu
2. Koti
3. Kaverit / vapaa-aika
4. Maailma / yhteiskunta
5. *Sekä keskelle tilaa:* Muu

Harjoitteen kulku:

- Ohjaaja lukee väittämän ääneen.
- Jokainen osallistuja miettii ensin itsekseen, missä paikassa väittämä hänen mielestään näkyy eniten ja siirtyy siihen nurkkaan.
- Muutaman väittämän kohdalla pyydetään nuoria juttelemaan samaan nurkkaan tulleiden kanssa, miksi valitsivat kyseisen nurkan.
- Keskustelun jälkeen voidaan kuulla eri nurkista nuorten ajatuksia myös yhteisesti. Ohjaaja voi käyttää purussa myös "kuvitteellista mikrofia", jolla haastattelee vapaaehtoisia eri nurkissa.

Väittämät (esimerkiksi)

Paikka, jossa...

- Voin kertoa mielipiteeni.
- Koen, että voin olla oma itseni.
- Otan muut huomioon.
- Minua kuunnellaan.
- Koen rauhaa.
- Voin luottaa saavani apua ja tukea.
- Kannan vastuuta.
- Voin vaikuttaa asioihin.

Yhteinen purku

- Millaisia asioita nousi esiin eri nurkissa?
- Mitä opimme siitä, miten rauha ja osallisuus näkyvät eri ympäristöissä?
- Miten voimme yhdessä edistää rauhaa/ kaikkien osallistumista/ yhteisöllisyyttä?

8. Rauha kytkeytyy kaikkeen

Tavoite: Ymmärtää asioiden välillä olevia syy-seuraussuhteita ja globaalia keskinäisriippuvuutta. Pohtia, miten rauha linkittyy muihin kestävän kehityksen tavoitteisiin.

Ikäsuositus: 12-vuotiaat ja sitä vanhemmat. **Kesto:** 5–10 minuuttia

Valmistelu: Tulosta Agenda 2030 tavoitteiden kuvakkeita yksi jokaiselle osallistujalle. Näytä dialla YK:n kestävän kehityksen tavoite 16 - rauha ja oikeudenmukaisuus. Tavoitekortit löytyvät esimerkiksi täältä: <https://www.ykliitto.fi/julkaisut/kestavan-kehityksen-tavoitteet-tavoitekortit>

Harjoitteen kulku:

Jaa jokaiselle osallistujalle yksi Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoite paperille tulostettuna. Pyydä osallistujia kävelemään tilassa, ja etsimään joku, jolla on eri tavoite kuin itsellä. Pyydä pareja keskustelemaan, miten heillä olevat kestävän kehityksen tavoit-

teet liittyvät rauhaan ja etsimään yhteyksiä näiden kolmen tavoitteen välillä. Perustelkaa, miten tavoitteet ovat vuorovaikutuksessa keskenään.

Kun olette löytäneet parinne kanssa yhteyksiä tavoitteiden välille, lähtekää yhdessä etsimään toinen pari, jolla on eri tavoitteet kuin teillä. Keskustelkaa nyt nelikossa ja etsikää yhteyksiä näiden neljän eri kestävän kehityksen tavoitteen sekä rauhan välille.

Lopuksi kuullaan muutamia perusteluja yhteisesti siitä, miten kestävän kehityksen tavoitteet liittyvät toisiinsa.

9. Kestävän rauhan ekosysteemi

Tavoite: Ymmärtää, että rauhan edistämiseksi tarvitaan monia asioita: hyvinvointia, ystävyttä, koulutusta, luontoa, tasa-arvoa, turvallisuutta ja oikeudenmukaisuutta.

Ikäsuositus: 10–12 -vuotiaat

Kesto: noin 40 minuuttia

Tarvikkeet: A3-paperit, värikyniä, sakset, aikakauslehtiä, liimaa (tai vain piirretään).

Harjoitteen kulku. *Huom: tässä harjoitteessa on viisi vaihetta, jotka on merkitty A-E.*

A. Keskustelu: Millainen on rauhan metsä? (5 min)

- Jos rauha olisi **metsä**, millainen se olisi?
- Mitä se tarvitsisi voidakseen hyvin? (esim. aurinko = ystävyys, vesi = hyvinvointi, maaperä = koulutus)
- Mitkä asiat voisivat vahingoittaa metsää? (riidat, sotiminen, syrjintä, roskaus)

B. Tehdään oma rauhan ekosysteemi (15–20 min)

Oppilaat työskentelevät pareittain tai pienryhmissä.

Tehtävä: Piirtäkää tai tehkää kollaasi "**Rauhan metsästä / puutarhasta / merestä / kaupungista**", jossa näkyy:

- ✓ **Rauhaa vahvistavat asiat** (kutsutaan "ravinteiksi")
- ✓ **Rauhaa heikentävät asiat** (kutsutaan "myrskyiksi")
- ✓ **Eläimet / kasvit / merieläimet / hahmot**, jotka toimivat rauhan puolesta (esimerkiksi "Sovittelija-orava", "Hyvän teon kala")

Oppilaat voivat nimetä omia rauhaa lisääviä hahmoja.

C. Merkitään värit (5 min)

Ryhmä ympyröi:

- **Ravinteet** vihreällä
- **Myrskyt** punaisella
- **Korjaavat teot** sinisellä (esim. anteeksipyyntö, yhteinen päätös, auttaminen, kiusaamiseen puuttuminen)

D. Galleriakävely ja yhteiset oivallukset (5–10 min)

Lapset kiertävät katsomassa toistensa töitä ja etsivät:

- ✳️ Yhden hyvän idean rauhan lisäämiseksi
- ✳️ Yhden korjaavan teon, jota voisi tehdä koulussa

Lopuksi pyydetään muutamaa vapaaehtoista jakamaan löydöksensä.

E. Yhteinen lopetus. Keskustellaan yhdessä:

- Mikä on sinun pieni rauhan teko tälle viikolle?
- Mikä on meidän ryhmän yhteinen rauhan teko?

Ryhmä voi sopia yhdestä konkreettisesta teosta, jonka he voivat tehdä omassa yhteisössään.

10. Rauhatiimi ja eläinhahmot

Tavoite: Osallistujat tunnistavat omia ja toisten vahvuuksia, harjoittelevat yhteistyötä, empatiaa ja rauhan rakentamista.

Ikäsuositus: 9–12 -vuotiaat

Kesto: 30–40 minuuttia

Tarvikkeet: Eläinhahmokortit (liite 2.), paperi ja kynät (valinnainen).

Harjoitteen kulku:

A. Hahmon valinta (5 min)

- Jokainen osallistuja valitsee yhden **eläinhahmokortin**, jonka ominaisuudet kiinnostavat tai joita haluaa harjoitella.
- Osallistujat miettivät hetken itsenäisesti: Miten minun hahmoni voisi auttaa rauhan rakentamisessa luokassa tai pienryhmässä?

B. Ryhmätehtävä: Rauhatiimi (15–20 min)

- Osallistujat jaetaan 3–5 hengen **rauhatiimeihin**.
- Tehtävä: ratkaistaan **pieni "rauhan haaste"** yhdessä. Esimerkkejä haasteista:
 - Leikki- tai peliriita
 - Kaverin tunteiden ymmärtäminen
 - Ryhmän tehtävän tekeminen yhteistyössä
- Jokainen tiimin jäsen käyttää **hahmonsa voimia ja taitoja**:
 - Kuinka Empatia-Joutsen huomaa muiden tunteet?
 - Miten Sovittelija-Orava ehdottaa ratkaisua?
 - Miten Hyvän Teon Kala tekee hyvän teon?

C. Ratkaisun esittely (5–10 min)

- Jokainen tiimi kertoo lyhyesti:
 - Mikä oli ongelma?
 - Miten eläinhahmot auttoivat sen ratkaisemisessa?
 - Mitä opimme rauhasta ja yhteistyöstä?

D. Lyhyt purku (5 min) Keskustellaan yhdessä:

- Mikä hahmoista oli sinulle vaikein tai helpoin käyttää?
- Mikä rauhan teko voisi olla meidän ryhmässämme tänään tai tällä viikolla?

Vinkki: Kortteja voi myös kierrättää viikkohahmoina, jolloin lapset harjoittelevat eri taitoja eri viikkoina.

11. Hahmojen välinen keskustelu

Tavoitteet: Harjoitellaan empatiaa, toisten näkökulmien huomioimista ja reilujen ratkaisujen löytämistä. **Ikäsuositus:** 9–12 -vuotiaat **Kesto:** 15–20 min

Tarvikkeet: Eläinhahmokortit (liite 2.) Vinkki: eläinhahmokortteja voi keksiä lisää.

Harjoitteen kulku:

1. Jokainen osallistuja valitsee itselleen yhden eläinhahmon (liite 2.)
2. Ryhmä luo lyhyen keskustelun tilanteesta, jossa on syntynyt kiista.
3. Jokainen hahmo kertoo:
 - Miten se näkisi tilanteen?
 - Mitä se tekisi tilanteen ratkaisemiseksi tai rauhan edistämiseksi?
 - Mitä tunteita hahmo kokee?
4. Lopuksi ryhmä pohtii, mikä ratkaisu oli kaikille reilu tai hyödyllinen, ja miksi.

Luova jatkotehtävä: Ryhmä voi kirjoittaa tai näytellä lyhyen draamakohtauksen hahmojen keskustelusta ja ratkaisusta.

12. Konfliktin näyttämö

Tavoitteet: harjoitellaan rakentavaa ristiriitojen käsittelyä ja kehitetään ryhmän yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Harjoitus auttaa ymmärtämään konfliktien dynamiikkaa.

Ikäsuositus: 13-vuotiaat ja sitä vanhemmat

Kesto: 60–75 minuuttia

Tarvittavat välineet: Avoin tila liikkumiseen. Draamatyöskentelyyn roolimerkeiksi esim. huiveja, hattuja.

”Konfliktin näyttämö”-harjoite pohjautuu Augusto Boalin kehittämään forum-teatteri menetelmään, jossa osallistujat voivat keskeyttää kohtauksen ja ehdottaa uusia ratkaisuja. Forum-teatteri, toiselta nimeltään sorrettujen teatteri, on vahva menetelmä, ja sen rinnalla tarvitaan myös hyvä purku- ja reflektio-osuus. Varmista, että tuot ohjaustilanteessa selkeästi esiin oppimistavoitteet ja varaat riittävästi aikaa myös reflektiolle.

→ Teoria: *”Theatre of the Oppressed”* (Boal, 1979)

Ohjeet:

1. Alustus (10 min):

Keskustelkaa yhdessä: Mikä on konflikti? Miten konflikteja syntyy? Onko ristiriita aina negatiivinen asia?

Tehdään draamasopimus tai muistutetaan ryhmän kanssa aiemmin sovituista yhteisen työskentelyn säännöistä.

2. Työskentely pienissä ryhmissä (10 min):

Ryhmä jaetaan noin 4–6 hengen pienryhmiin. Jokainen ryhmä saa tehtäväkseen keksiä tai valita yksinkertaisen konfliktitilanteen, joka ei kuitenkaan ole suoraan heidän omasta elämästään. Tilanne voi olla esimerkiksi:

- Hetki, jolloin ryhmätyössä joku ei tee osuuttaan
- Väärinymmärrys koulussa
- Huhu, joka leviää sosiaalisessa mediassa

On tärkeää huomioida **etäännyttäminen ja psykologinen turvallisuus**. Etäännyttämisen tarkoituksena on luoda turvallinen etäisyys ja antaa ryhmälle tila käsitellä haastavia aiheita sekä kokeilla erilaisia ratkaisuja. Asiaa tai tilannetta tarkastellaan ilmiön tasolla, joten tilanne ei saa perustua suoraan osallistujien henkilökohtaisiin kokemuksiin tai omaan elämään.

3. Kohtauksen harjoittelu ja esitys (noin 20 min):

Ryhmät harjoittelevat lyhyen draamakohtauksen tilanteesta. Menetelmänä voidaan käyttää still-kuvia tai lyhyitä näytelmiä. Esityksen olisi hyvä sisältää vain yhden ongelman.

Ryhmät näyttelevät tilanteen muulle ryhmälle. Esitys pysäytetään siinä kohdassa, kun konflikti tai ongelmatilanne on "pahimmillaan".

Jos aikaa on vähän voidaan yhdessä valita ryhmien ehdotuksista yksi konfliktitilanne, jota aletaan työstämään yhdessä.

4. Forum-teatterityöskentely (15–20 min):

Esitystä katsoneet osallistujat voivat ehdottaa tilanteeseen "ratkaisuja". He voivat astua tilanteeseen ja kokeilla uusia toimintatapoja – esimerkiksi "keskeyttää" ja muuttaa tapahtumien kulkua toisenlaiseksi siten, että kaikilla olisi tilanteessa hyvä olla. Mikä voisi viedä tilanteen parempaan suuntaan kohti ymmärrystä, sovintoa, yhteistyötä tai rauhaa?

Apukysymyksiä konfliktipatsaan/ kohtauksen työstöön:

- Mitä tapahtui?
- Millaisia tunteita tapahtumiin ja keskusteluihin liittyi? Mitä "patsaat/ roolihenkilöt" ajattelevat tai tuntevat?
- Mitkä ovat ongelman perimmäiset syyt?
- Mitä tilanteen ratkaisemiseksi voidaan tehdä? Kuka/ ketkä voi muuttaa tilannetta?
- Kuka on avainhenkilö, joka voi saada aikaan muutosta?

→ Katsotaan/ näytellään tilanne uudelleen. Avainhenkilö vaihtuu, ja muuttaa tilanteen

kulkua: hän sanoo tai tekee jotakin toisin.

- Muuttuiko tilanne? Mitä roolihenkilöt nyt ajattelevat tai tuntevat?
- Onko tämä ratkaisu tyydyttävä?

→ Draamatyöskentelyn jälkeen on tärkeää astua pois rooleista. Esimerkiksi keholliset liikkeet tai ravistelut auttavat irrottautumaan roolista ja palaamaan omaan itseen.

5. Purku (10–15 min). Keskustellaan yhdessä:

- Mitä opimme konflikteista ja niiden ratkaisemisesta?
- Miltä tuntui olla osallisena tilanteessa? Miltä tuntui nähdä epäoikeudenmukaisuutta tai konfliktitilanteita? Miltä tuntui muuttaa tilanteen kulkua?
- Voiko vastaavan kaltainen tilanne tapahtua todellisuudessa? Miten tämä liittyy meidän arkielämään?

Vinkkejä ohjaajalle:

- Ohjaaja voi tarvittaessa antaa esimerkkejä tilanteista tai auttaa hahmottamaan rooleja. Konfliktipatsaiden tai esitysten rakentamisessa on hyvä tunnistaa tilanteeseen liittyvät eri roolit, kuten uhri, päätekijä sekä muut hahmot. Ohjaaja voi pyytää osallistujia pohtimaan eri hahmoja ja sitä, miten kukin reagoi kyseisessä tilanteessa. Tavoitteena ei ole löytää "oikeaa ratkaisua" vaan tutkia erilaisia vaihtoehtoja.

13 A. Vaikutusten virta

Tavoitteet: Harjoitella syy-seurausajattelua ja yhdessä toimimisen taitoja. Rauhan ja kestävän kehityksen tavoitteiden keskinäisriippuvuuden ymmärtäminen.

Ikäsuositus: 11-vuotiaat ja sitä vanhemmat.

Kesto: noin 20 min

Tarvikkeet: Vaikutusten virta -kaaviot (liite 1) tulostettuna ryhmille. Kyniä.

Harjoitteen kulku:

Aluksi virittäydytään harjoitteeseen kuuntelemalla rauhassa "Mitä jos -lauseita". Otetaan mukava istuma-asento. Pyydetään osallistujia laittamaan silmät kiinni tai muuten asettumaan mukavasti omaan tilaan. Ohjaaja lukee alla olevia "Mitä jos?" -lauseita rauhallisesti ääneen.

”Voit nyt ottaa mukavan asennon ja sulkea hetkeksi silmäsi, tai laskea katseesi maahan. Luen teille muutamia lauseita. Keskity vain kuuntelemaan ja anna lauseista heräävien ajatusten virrata vapaasti omassa mielessäsi.”

Tavoite 4: Hyvä koulutus.

”Mitä, jos kaikilla maailman ihmisillä olisi mahdollisuus käydä peruskoulu ja kouluttautua ammattiin? Mitä jos kaikki maailman nuoret saisivat oppia elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja? – Miltä tulevaisuus silloin näyttäisi?”

Tavoite 5: Sukupuolten välinen tasa-arvo.

”Mitä, jos kaikkia ihmisiä kohdeltaisiin samanarvoisesti riippumatta siitä, mitä sukupuolta he ovat?”

Tavoite 10: Eriarvoisuuden vähentäminen.

”Mitä, jos kaikkia maailman ihmisiä kohdeltaisiin tasavertaisesti ja kaikilla olisi samat mahdollisuudet elää hyvää elämää? – Millainen maailma silloin olisi?”

Tavoite 16: Rauhaa ja oikeudenmukaisuutta.

”Mitä, jos maailmassa ei olisi enää väkivaltaa ja sotia? Mitä jos kaikki ihmiset saisivat elää rauhassa ja turvassa?”

Tavoite 17: Yhteistyö ja kumppanuus.

”Mitä, jos maailman ihmiset ja valtiot tekisivät yhteistyötä luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin puolesta? – Millaista maailmassa olisi silloin elää?”

Kun edellä olevat lauseet on luettu, ohjaaja pyytää osallistujia avaamaan silmänsä ja kertoa, että seuraavaksi lähdetään tarkastelemaan tarkemmin näitä kestävän kehityksen tavoitteita.

Ohjaaja esittelee Vaikutusten virta –kaavion ikätasoisesti. Alakouluikäisten kanssa kaavioon voidaan tutustua harjoittelemalla ensin yksi seurausten ketju yhdessä.

Kaavion keskelle kirjoitetaan esimerkkituloite, jota tarkastellaan: RAUHAA JA OIKEUDENMUKAISUUTTA. ”Mitä, jos rauha ja oikeudenmukaisuus toteutuisi? Mitä tapahtuisi, jos ne eivät toteudu?” – Tutkitaan tilannetta omassa koulussa. Pyydetään ajatuksia oppilailta. Ohjaaja piirtää käsitekarttana taululle oppilaiden vastausten perusteella.

Esimerkiksi: *Tavoite 16 Rauha ja oikeudenmukaisuus.*

Positiivinen ketju: + ketään ei kiusata koulussa → + koulussa oppii paremmin → + hyvä koulutus voi auttaa hyvän työn saamisessa.

Negatiivinen ketju: - koulussa olisi turvaton eikä sinne haluaisi mennä → - yksinäisyyttä, mielenterveysongelmia, oppiminen vaikeampaa.

- Jakaudutaan pienryhmiin. Laita kaikki Agenda 2030 tavoitteet näkyviin pp-diana ja jaa jokaiselle ryhmälle yksi Agenda 2030 -tavoite, jota he lähtevät tutkimaan. Jaa joka ryhmälle Vaikutusten virta -kaaviot, joihin he kirjaavat kyseisen tavoitteen keskelle.
- Ohjeista miettimään, **mitä tavoitteen toteutumisesta seuraa sekä mitä tapahtuu, jos tavoite ei toteudu.** Ryhmä kirjaa ideansa Vaikutusten virta -kaavioon, jossa on sekä positiivisia että negatiivisia ketjuja. Ryhmät ohjeistetaan täyttämään aluksi yksi ketju kummaltakin puolelta ja ajan puitteissa lisää. Nuorempien oppijoiden kanssa voidaan rajata, että pohditaan asiaa omassa lähiympäristössä, kuten omassa koulussa, harrastusryhmässä tai kaupunginosassa. Ohjaaja voi antaa ryhmille ikätasoisesti lisää tietoa Agenda 2030 tavoitteiden sisällöistä.

Jatkotehtäviä vaikutusten virta - harjoitteeseen ↓

13 B. Aivorihi vaikuttamisen keinoista

Tavoitteet: rohkaista osallistujia tunnistamaan omat vaikutusmahdollisuutensa, kehittää luovaa ajattelua ja ideoida konkreettisia keinoja vaikuttaa myönteisesti ympäröivään maailmaan yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla.

Ikäsuositus: 11-vuotiaat ja sitä vanhemmat

kesto: 5–10 min

Kun Vaikutusten virta -kaavio on valmis, ryhmiä pyydetään kääntämään paperi ja **listamaan** paperin toiselle puolelle **keinoja, joilla positiivisia vaikutuksia voisi saada aikaan.**

Keinot voivat olla

- konkreettisia ja arkisia tekoja, jotka ovat kenen tahansa (myös lasten ja nuorten) toteutettavissa
- luovaa innovointia, kuten keksintöjä tai uusia ratkaisuja, joita tarvittaisiin ongelman ratkaisemiseksi
- toimia, joita poliitikkojen, päättäjien tai muiden aikuisten tulisi toteuttaa

Esimerkki: Tavoite 14 *Vedenalainen elämä* – Meriin päätyy muovia.

- Mitä minä voin tehdä, jotta meret pysyvät puhtaina?
- Millaisia keksintöjä tai ratkaisuja tarvittaisiin, jotta ongelma ratkeaa?

Listauksen jälkeen ryhmiä pyydetään valitsemaan **yksi keino, jonka he haluavat jakaa muille.**

13 C. Esitykset vaikuttamisen teoista

Tavoitteet: Kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja motivoida konkreettiseen toimintaan. Oppia viestimään kestävästä kehityksestä tavoitteesta muille.

Ikäsuositus: 11-vuotiaat ja sitä vanhemmat

Kesto: noin 20 minuuttia

Harjoitteen kulku:

1. Esitysten tekeminen (kesto 5–10 min)

Edellisessä harjoitteessa pienryhmät ovat valinneet yhden vaikuttamisen keinon, jonka he haluavat jakaa muille. Nyt jatketaan työskentelyä saman keinon kanssa.

Ohjeet:

Tehkää esitys, jossa

- käy ilmi, mistä vaikuttamisen keinosta on kyse,
- käy ilmi, mihin Agenda 2030 tavoitteeseen se liittyy,
- innostaa muita toimimaan ja antaa tietoa muille
- jokaisella on jokin rooli.

Esitys voi olla esimerkiksi still-kuva, draamallinen esitys, rap tai tietoisuus.

2. Katsotaan ryhmien esitykset (kesto 10 min)

Järjestellään tuolit puolikaareen katsomoksi niin, että jää tilaa "näyttämölle". **Katsotaan ryhmien esitykset.** Draaman työtapoja, joita opettaja voi käyttää elävöittämään still-kuvia: ajatusäänet, äänimaisema, eläväkuva (kaukosäädin play-pause), haastattelut (mikrofoni).

3. Keskustelu vaikuttamisen keinoista

Lopuksi keskustellaan yhdessä, miten omassa lähiympäristössä voi vaikuttaa rauhan ja kestäväen kehityksen puolesta. Laajennetaan pohdintaan ikätasoisesti omasta kaupungista aina globaalille tasolle. Miten voimme toimia sen hyväksi, että maailmasta tulisi oikeudenmukaisempi paikka elää luonnon kantokyvyn ja planetaariset rajat huomioiden?

Mitä muita keinoja, kuin arkiset valinnat, on olemassa, jos ajatellaan myös muita tavoitteiden toteuttajia, kuten aikuisia, koulun opettajia, poliitikkoja, suuryritysten johtajia?

Listataan esityksistä ja keskusteluista nousseet **vaikuttamisen keinot näkyviin esimerkiksi taululle.**

Vaikuttamisen keinot voidaan jakaa kategorioihin, esimerkiksi näin:

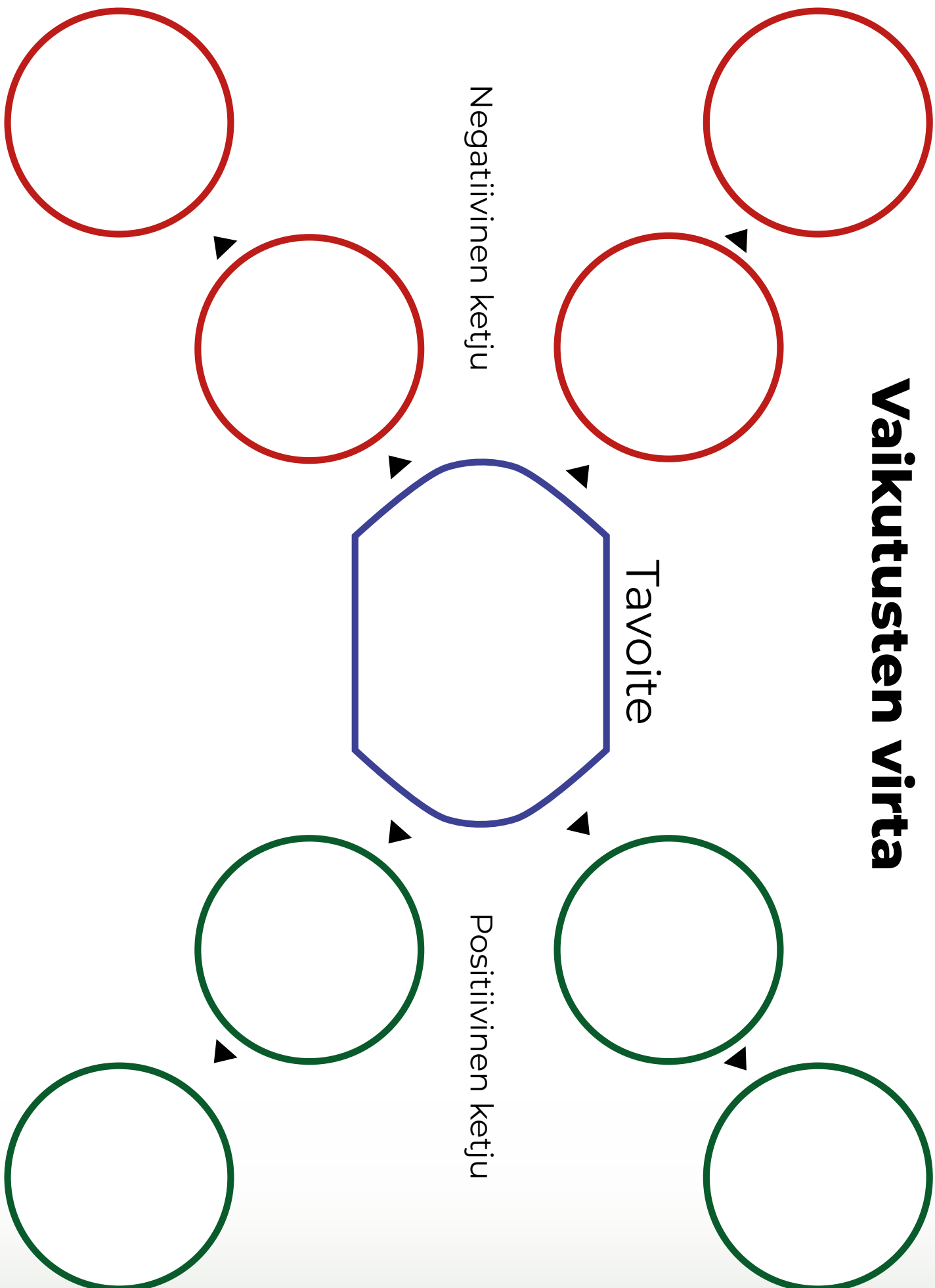
- **kannanotto = omien näkemysten esiin tuominen ja perustelu:** palaute, mielipidekirjoitus, artikkeli, radioviesti, adressi, kansalaisaloite, lobbaaminen, boikotointi, mielenosoitus, äänestäminen, vetoomukset, muu kannanotto
- **Vaikuttaminen somessa:** blogiteksti, vlogivideo, somejulkaisu, tiedottaminen
- **Taiteella vaikuttaminen:** laulu, rap, tanssi, muut yleisölle esitettävät musiikkiesitykset (live tai video), näytelmä, piirros, runo, juliste, muu taidetyö, joka esitetään yleisölle
- **Järjestöjen tarjoamat mahdollisuudet:** kampanjat, tempaukset, keräykset, vapaaehtoistyö, taksvärkkipäivät, ystävyyskoulut, vaatteiden ja tavaroiden kierrätys, yhteistyö

Liitteet

1. Vaikutusten virta -kaavio

2. Rauhanhahmokortit

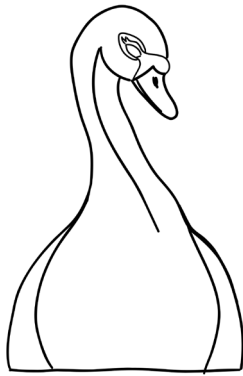
Vaikutusten virta

Liite 1. Vaikutusten virta -kaavio

Liite 2. Rauhanhahmokortit (10–12 -vuotiaille)

Vinkki: kortteja voi keksiä lisää yhdessä lasten kanssa.

Empatia-Joutsen

Voima: huomaa muiden tunteet

Taito: kysyy ”Miltä sinusta tuntuu?”

Superteko: kuuntelee keskeyttämättä

Milloin tarvitset Empatia-Joutsenta:

jos joku on surullinen, yksinäinen tai hämillään.

Sovittelija-Orava

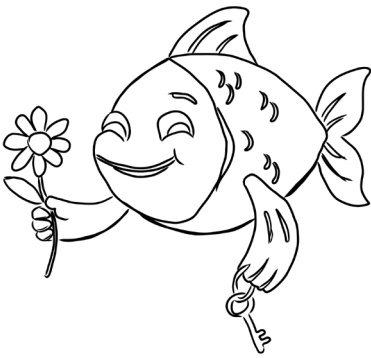
Voima: löytää reiluja ratkaisuja

Taito: kuuntelee molempia osapuolia

Superteko: ehdottaa uutta, yhteistä ideaa

Milloin tarvitset Sovittelija-Oravaa:

riitojen ja väärinkäsitysten aikana.

Hyvän Teon Kala

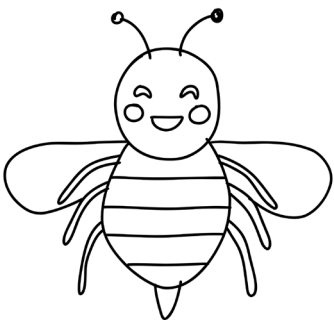
Voima: levittää iloa pienillä teoilla

Taito: auttaa nopeasti ilman pyyntöä

Superteko: tekee yhden hyvän teon päivässä

Milloin tarvitset Hyvän Teon Kalaa:

jos joku tarvitsee apua tai piristystä.

Yhteistyö-Mehiläinen

Voima: rakentaa yhdessä muiden kanssa

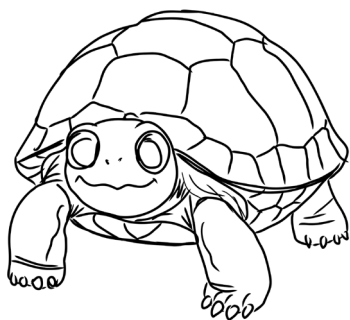
Taito: kysyy ”Miten voin auttaa?”

Superteko: tekee yhteistyötä kaikkien kanssa

Milloin tarvitset Yhteistyö-Mehiläistä:

ryhmätöissä tai leikeissä.

Rauhallinen Kilpikonna

Voima: pysähtyy ennen kuin suuttuu

Taito: hengittää rauhassa 3 kertaa

Superteko: sanoo selkeästi, mitä toivoo

Milloin tarvitset Rauhallista Kilpikonnaa:
kun tulee ärsytys tai kiukku.

Reilu Kettu

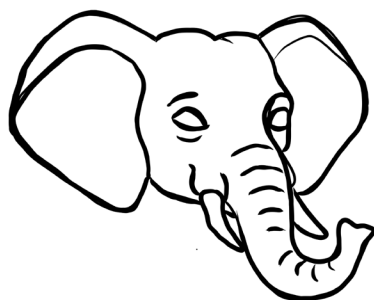
Voima: pitää huolta oikeudenmukaisuudesta

Taito: näkee, kuka jää ulkopuolelle

Superteko: kutsuu muita mukaan

Milloin tarvitset Reilua Kettua:
leikeissä, joukkueissa, ryhmissä.

Kuuntelija-Elefantti

Voima: kuuntelee kaikkia ilman keskeytystä

Taito: antaa tilaa jokaiselle kertoa mielipiteensä

Superteko: sanoo ”Ymmärrän, mitä ajattelet”

Milloin tarvitset Kuuntelija-Elefanttia:
kun joku tarvitsee rauhallisen kuuntelijan.

Viisas Pöllö

Voima: miettii ennen kuin reagoi

Taito: kysyy oikeita kysymyksiä, pohtii seurauksia

Superteko: ehdottaa ratkaisua, joka on reilu kaikille

Milloin tarvitset Viisasta Pöllöä:
vaikeissa päätöksissä tai kiistatilanteissa.

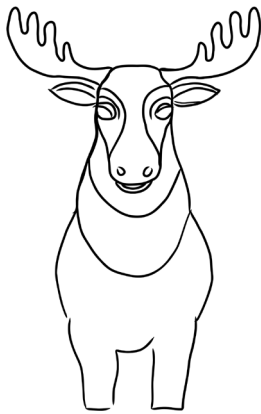
Ystävällisyyden Perhonen

Voima: levittää ystävällisyyttä ja iloa

Taito: muistuttaa pienistä hyvistä teoista

Superteko: hymyilee ja sanoo ystävällisiä sanoja toisille

Milloin tarvitset Ystävällisyyden Perhosta:
kun haluat piristää tai lohduttaa toista.

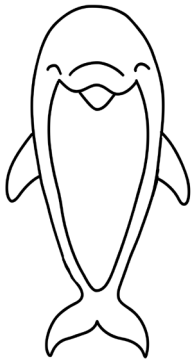
Yhteys-Hirvi

Voima: yhdistää ihmisiä ja ryhmiä

Taito: auttaa tekemään yhteistyötä

Superteko: kutsuu mukaan ne, jotka ovat ulkopuolella

Milloin tarvitset Yhteys-Hirveä:
leikeissä, ryhmätehtävissä tai kouluprojekteissa.

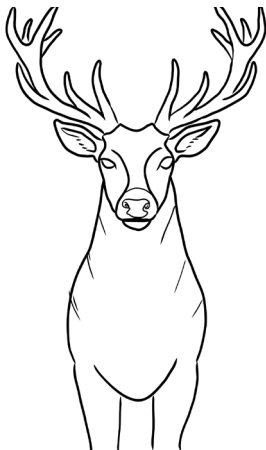
Iloinen Delfiini

Voima: tuo energiaa ja positiivisuutta

Taito: kannustaa muita tekemään parhaansa

Superteko: sanoo rohkaisevan lauseen ja kannustaa

Milloin tarvitset Iloista Delfiniä:
kun jokin tehtävä tuntuu vaikealta tai tylsältä.

Auttava Peura

Voima: huomaa, kuka tarvitsee apua

Taito: tarjoaa tukea nopeasti

Superteko: auttaa ongelman ratkaisussa tai kantaa osan taakasta

Milloin tarvitset Auttavaa Peuraa:
koulutehtävissä, peleissä tai arjen tilanteissa.

